

STORTINGET

Innst. 412 S

(2023–2024)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Meld. St. 15 (2023–2024)

Innstilling fra justiskomiteen om Felles verdier – felles ansvar – Styrket innsats for forebygging og bekjempelse av økonomisk kriminalitet

Til Stortinget

Sammendrag

Regjeringen redegjør i meldingen for status og utfordringer og foreslår tiltak som kan styrke den felles innsatsen for å forebygge og bekjempe økonomisk kriminalitet i Norge.

Å bekjempe og begrense omfanget av økonomisk kriminalitet er ikke bare et spørsmål om å forhindre økonomiske tap, men også om vern av våre felles samfunnsverdier.

Økonomisk kriminalitet rammer fellesverdiene.

Politiet og påtalemyndigheten er sentrale aktører både når det gjelder forebygging og bekjempelse av økonomisk kriminalitet. Men økonomisk kriminalitet kan ikke bekjempes av politiet og påtalemyndigheten alene. Å styrke politiets arbeid vil derfor bare være en del av løsningen. Kontrolletatene bidrar også i stor grad til å begrense omfanget av økonomisk kriminalitet. Tilsvarende gjelder for næringslivet og privatpersoner, som også i fremtiden må være seg bevisst sin rolle i forebygging og avdekking av kriminaliteten. Et effektivt vern mot økonomisk kriminalitet forutsetter at dette anses som et ansvar for hele samfunnet.

For regjeringen er det et viktig samfunnsøkonomisk mål å utnytte de samlede ressursene på en mest mulig effektiv måte. Dette forutsetter god og koordinert sam-

handling, informasjonsdeling og rolleavklaring på alle stadier, fra forebygging av kriminalitet til sikring og innkreving av inndratt utbytte fra kriminalitet. Saker bør løses av det organet som er best egnet i den konkrete saken. Politiet og påtalemyndigheten bør fortsatt håndtere den alvorligste økonomiske kriminaliteten, der det er behov for å bruke særskilte metoder, og der straff og inndragning er riktig reaksjon.

Et mål med meldingen er også å innrette regelverk, systemer og håndheving på en måte som gjør at aktørene i større grad avstår fra å begå økonomisk kriminalitet. Dette kan man oppnå ved å øke sannsynligheten for oppdagelse gjennom for eksempel mer åpenhet, målrettede kontroller og tilsyn basert på risikovurderinger, og ved å gjøre det enklere å følge lover og regler. Sagt på en annen måte: Det skal være lett å gjøre rett og mer risikabelt å begå lovbrudd.

Omfanget av økonomisk kriminalitet og bedragerier og den økningen i antall henleggelse av disse sakene som man har sett de senere år, kan utfordre tilliten i det norske samfunnet. Meldingen skal legge til rette for videre arbeid for å begrense omfanget av økonomisk kriminalitet og styrke bekjempelsen, slik at man kan opprettholde tilliten og tryggheten i samfunnet.

Regjeringen mener det er behov for å se økonomisk kriminalitet i et helhetlig perspektiv, med oppmerksomhet på tverrgående temaer som kan styrke bekjempelsen av alle former for økonomisk kriminalitet. Temaene som omtales i meldingen er blant annet organisering, kompetanse, forebygging, åpenhet, teknologi og forholdet mellom administrative sanksjoner og straff. I tillegg drøfter meldingen behov for endringer i reglene om hvitvasking og inndragning av utbytte fra kriminalitet, som potensielt er effektive verktøy i bekjempelsen

av alle former for profittmotivert kriminalitet, herunder også organisert kriminalitet.

Meldingen skal også legge til rette for en kunnskapsbasert politikktutvikling og en mer opplyst debatt om forebygging og bekjempelse av økonomisk kriminalitet, samt bidra til å styrke samfunnets generelle bevissthet om de aktuelle utfordringene. Meldingen vil dessuten være et godt utgangspunkt for videre samhandling både strategisk og operativt mellom relevante myndigheter, og for en mer samordnet prioritering på området.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ragnhild Male Hartviksen, Odd Harald Hovland og Hadia Tajik, fra Høyre, Ingunn Foss og Sveinung Stensland, fra Senterpartiet, Sandra Borch og Else Marie Rødby, fra Fremskrittspartiet, Tor André Johnsen og lederen Helge André Njåstad, fra Sosialistisk Venstreparti, Andreas Sjalg Unneland, og fra Venstre, Ingvild Wetrhus Thorsvik, viser til at Meld. St. 15 (2023–2024) Felles verdier – felles ansvar – styrket innsats for forebygging og bekjempelse av økonomisk kriminalitet, behandles i denne innstillingen.

Komiteen viser videre til at stortingsmeldingen er utarbeidet av Justis- og beredskapsdepartementet i samråd med Finansdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Kultur- og likestillingsdepartementet og Klima- og miljødepartementet. Under arbeidet er det mottatt innspill fra Justis- og beredskapsdepartementets underliggende etater og fra de nevnte departementene og deres underliggende etater. Det har også under regjeringens arbeid med meldingen vært åpnet for å inngi skriftlige høringsinnspill.

Komiteen viser videre til at Justis- og beredskapsdepartementet høsten 2022 og vinteren og våren 2023 avholdt innspillmøter med både offentlige og private aktører som har en sentral rolle i bekjempelsen av økonomisk kriminalitet. Det har vært avholdt slike møter med Tolletaten, Skatteetaten, Det sentrale samarbeidsforum (DSSF), Samarbeid mot Svart Økonomi (SMSØ) og Finans Norge. I tillegg har Økokrim, Riksadvokaten, Kripes, Politidirektoratet og politidistriktene deltatt på møter om ulike deler av meldingen. Akademia, herunder Politihøgskolen, har også deltatt på noen av møtene.

Komiteen viser avslutningsvis til at det i anledning komitébehandlingen av stortingsmeldingen ble avholdt høring i saken den 30. april 2024.

Generelt om meldingen

Komiteen viser til meldingen, som varsler styrket innsats for forebygging og bekjempelse av økonomisk kriminalitet. Komiteen viser til at dette er en type kriminalitet som i stor grad rammer fellesverdiene, og manglende tiltak overfor denne typen lovbrudd kan eksempelvis føre til svekket skattemoral og på sikt undergrave den velferdsstaten man er kjent med i Norge.

Komiteen viser videre til at kriminalitet som korrupsjon hindrer økonomisk utvikling og innebærer økte kostnader for myndigheter og næringsliv, uriktig bruk av offentlige ressurser og risiko for uriktige avgjørelser fra myndighetenes side.

Komiteen vil i tillegg spesielt understreke at økonomisk kriminalitet også rammer enkeltmennesker, og viser til at arbeidslivskriminalitet (a-krim) og nettbedrageri mot eldre er eksempler på økonomisk kriminalitet som rammer sårbare enkeltindivider.

Komiteen merker seg at meldingen peker på at organiserte kriminelle er involvert i økonomisk kriminalitet i større grad enn tidligere og at grensene mellom den «rene økonomiske kriminaliteten» og annen profittmotivert kriminalitet blir mindre tydelige. Komiteen mener dette er en alvorlig utvikling og at det ikke bare er mindre tydelige grenser, men at kriminaliteten på dette feltet fremstår mer sammenvevd enn før. Komiteen er enig i at konsekvensene av manglende oppfølging kan være store økonomiske tap for enkeltpersoner, bedrifter og samfunnet samt tap av tillit og trygghet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet merker seg at når det gjelder arbeidslivskriminalitet, som regjeringen også prioriterer høyt, ble det fremlagt en handlingsplan mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet 1. oktober 2022. Disse medlemmer merker seg spesielt at meldingen viser til at det i innledningen til denne planen fremheves at det er en nær sammenheng mellom sosial dumping, arbeidslivskriminalitet og andre former for økonomisk kriminalitet, slik som bedragerier, trygdebedragerier, konkurskriminalitet, skatte- og avgiftsunndragelser, regnskapskriminalitet og verdipapirkriminalitet.

Disse medlemmer er fornøyde med at meldingen varsler en lang rekke tiltak som både vil ha en forebyggende effekt og som vil styrke politi, påtalemyndighet og tilsynsetater i bekjempelsen av økonomisk kriminalitet.

Disse medlemmer registrerer at flere departement har vært involvert i arbeidet med meldingen, og at enkelte av de involverte departementene også har tilgrensende arbeider på sine fagfelt som må avstemmes mot denne meldingen.

Disse medlemmer viser videre til høringen i Stortinget og registrerer noen fellestrekk i innspillene.

Disse medlemmer merker seg at alle innspillene gir uttrykk for at de ønsker stortingsmeldingen velkommen, samt at flere organisasjoner gir uttrykk for at meldingen til dels har lite forpliktende tiltakspunkter, og at mange av punktene dreier seg om å utrede videre. Disse medlemmer merker seg at noen av organisasjonene trekker frem at de hadde ønsket seg en grundigere beskrivelse og konkrete tiltak spisset mot bestemte temaer innenfor økonomisk kriminalitet, eksempelvis akrim, herunder lønnsstyveri, og korrupsjon.

Disse medlemmer oppfatter innspillene som begrunnede og at det fremkommer ønsker om at enkeltområder behandles grundigere. Disse medlemmer oppfatter imidlertid at det er tatt et bevisst valg i meldingen om å ha en mer generell og bredere tilnærming til feltet økonomisk kriminalitet. Disse medlemmer viser til at mange av temaene som omhandles i meldingen, for eksempel bedre samhandling og informasjonsutveksling, mer inndragning og en mer effektiv forfølgelse av saker om hvitvasking, treffer mange kriminalitetstyper. Disse medlemmer mener det samme vil gjelde tiltakene knyttet til forbedring av kapasitet og kompetanse i politiet.

Disse medlemmer viser til innspillene i høringen om kapasitet og kompetanse. Disse medlemmer mener dette er i samsvar med problembeskrivelsen i meldingen, og meldingen inneholder også konkrete tiltak om å styrke både Økokrim, herunder Enheten for finansiell etterretning (EFE), og øko-/miljøseksjonene i politidistriktene. Disse medlemmer mener det er et godt kunnskapsgrunnlag som tilsier at en oppbehandling av øko-/miljøseksjonene samt opprustning av EFE både på teknologi og personell vil være avgjørende for en mer effektiv bekjempelse av økonomisk kriminalitet. Disse medlemmer mener også at bedre kapasitet og kompetanse er avgjørende for en mer effektiv bruk av finansiell etterretning, og for å kunne inndra mer utbytte fra kriminalitet.

Disse medlemmer merker seg at Advokatforeningen ønsker seg et eget offentlig-privat samarbeid mellom advokatvirksomheter, interesseorganisasjoner og myndigheter. Disse medlemmer oppfatter ikke at meldingen adresserer dette spesifikt, men ser ingen grunn til at ikke et slikt samarbeid skulle kunne forfølges i den videre utviklingen av det offentlig-private samarbeidet.

Disse medlemmer merker seg at det i høringen tydelig ble gitt uttrykk for at man ønsket handling, ikke utredning. Disse medlemmer viser til at en stortingsmelding i seg selv ikke kommer med penger, og at det må gjennomføres nødvendige budsjettprosesser i tilknytning til de ulike tiltakene. Disse medlemmer vil likevel understreke at det allerede er avsatt midler til oppfølging. I tillegg vil disse medlemmer peke spesielt på behandlingen av revidert nasjonalbudsjett,

der politiet er foreslått styrket med 1,9 mrd. kroner. Det i seg selv vil innebære en generell styrking som også får positive konsekvenser for bekjempelse av økonomisk kriminalitet. Disse medlemmer viser ellers til at en del tiltak heller ikke er utredet tilstrekkelig til å kunne gå direkte på gjennomføring, men gitt budsjettdekning vil man kunne gjennomføre mange av tiltakene relativt raskt.

Disse medlemmer registrerer forslagene fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre i saken. Disse medlemmer merker seg at noen av forslagene treffer mye bredere enn området som kalles økonomisk kriminalitet, eller innenfor annet område enn kriminalitet. Disse medlemmer mener at de problemstillingene bør adresseres andre og mer passende steder. Disse medlemmer merker seg videre at andre av forslagene til dels er overlappende med tiltak som ligger i meldingen, men at de er gjort mer forpliktende.

Disse medlemmer mener generelt at flere av tiltakene uansett vil måtte utredes, og at man ikke uten videre kan forskuttere utfallet før en ser resultatet av en utredning. Disse medlemmer vurderer tiltakene i meldingen slik de er fremsatt, som balanserte og egnet til å oppfylle formålet om en mer effektiv bekjempelse av økonomisk kriminalitet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre mener at å bekjempe og begrense omfanget av økonomisk kriminalitet er viktig både for den enkelte, for samfunnet og for felles samfunnsverdier. Innholdet i meldingen viderefører arbeid som var i fokus også i regjeringen Solbergs tid. Lovforslaget om sivilrettslig inndragning ble f.eks. utredet under regjeringen Solberg, men har ikke kommet til Stortinget før nå i denne meldingen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre understreker viktigheten av å forebygge og bekjempe økonomisk kriminalitet. For å bekjempe denne typen kriminalitet er det behov for et helhetlig rammeverk og en offensiv strategi. Disse medlemmer synes det er positivt at regjeringen legger frem en stortingsmelding om temaet.

Disse medlemmer viser til at økonomisk kriminalitet er et økende problem for samfunnet. Politimyndigheten i Sverige har estimert at utbytte fra bedrageri og svindel utført av svenske kriminelle nettverk var omtrent 6 mrd. kroner i 2022. Utbytte fra narkotikaomsetning var estimert til 2 mrd. kroner samme år. Dette illustrerer hvordan kriminelle nettverk utvikler seg, og at økonomisk kriminalitet er en helt essensiell del av kriminelle nettverks virke.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at meldingen fikk kritikk i stortingshøringen for å ha få konkrete tiltak. Dette medlem

deler denne kritikken og mener det haster med å få fortgang i arbeidet med å bekjempe økonomisk kriminalitet og gi samfunnet flere og oppdaterte verktøy.

Politiet

Komiteen understreker viktigheten av at politiet har tilstrekkelig ressurser og er organisert på en slik måte at de kan bekjempe den økonomiske kriminaliteten. Kriminaliteten er i rask endring på grunn av internasjonalisering og teknologisk utvikling. Norge står overfor en ny sikkerhetspolitisk situasjon, og økonomisk kriminalitet bidrar til usikkerhet og kan være et verktøy for å destabilisere et samfunn. Politiet har et samfunnsoppdrag i å bidra til innbyggernes rettssikkerhet, trygghet og velferd. En ny sikkerhetspolitisk situasjon krever et styrket politi med mulighet til langsiktig planlegging og oppdatert kunnskap om hva politiets rolle er og skal være, for å kunne levere på samfunnsoppdraget.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at arbeidstakerorganisasjonene Politiets Fellesforbund, Norges Politilederlag i Parat, Parat politiet og NTL Politiet i et brev til justisministeren har bedt om følgende:

1. Det oppnevnes et nytt politirolleutvalg hvor målet er en bred politisk forankring av hva politiets rolle er og skal være fremover, hvilke oppgaver politiet skal utføre og eventuelt fritas for.
2. Det innføres flerårige planer for politiet, basert på politidirektørens faglige råd, og med risikovurdert ambisjonsnivå.

Flertallet mener i likhet med organisasjonene at forslagene vil gi bedre mulighet til å utvikle politiet og sikre nødvendig forutsigbarhet for politiet, innbyggerne og hele samfunnet. Det vil også kunne gi mer effektiv bruk av offentlige midler, og vil kunne være et bidrag i oppfølgingen av tillitsreformen.

Flertallet viser til at det snart er 50 år siden Politirulleutvalget ble satt ned i 1976. Utvalget la frem sin første delutredning for 42 år siden. De siste tiår er det produsert utallige rapporter, stortingsmeldinger, utredninger og reformer i politiet. Men endringer som har blitt foretatt, har stort sett handlet om struktur og/eller vært iverksatt som følge av at noe har gått galt, en tragisk hendelse eller liknende. Flertallet mener det er behov for et nytt politirolleutvalg.

Flertallet mener det også er behov for mer helhetlig og langsiktig arbeid for å utvikle politiet og at det derfor er behov for å starte arbeidet med flerårige planer for politiet, basert på politidirektørens faglige råd. Flertallet understreker at en langtidsplan for politiet med påfølgende debatt og vedtak i Stortinget vil styrke

den offentlige debatten om utviklingen av politiet samtidig som det vil sikre mer forutsigbarhet og strategisk utvikling av politiet.

På denne bakgrunn fremmer komiteen følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprette et nytt politirolleutvalg hvor målet er en bred politisk forankring av hva politiets rolle er og skal være fremover, og hvilke oppgaver politiet skal utføre og eventuelt fritas for.»

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for flerårige planer for politiet og komme tilbake i statsbudsjettet for 2025 med forslag om hvordan dette skal gjennomføres.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at regjeringen allerede har varslet et pågående arbeid med den langsiktige styringen av politiet i Prop. 104 S (2023-2024). Disse medlemmer viser til at regjeringen vil legge til rette for en mer langsiktig og helhetlig styring av politiet basert på effektmål knyttet til politiets samfunnsoppdrag. Samtidig må det også ses hen til politiske prioriteringer ut ifra samfunnets forventninger til politiet for å ivareta en mer langsiktig og helhetlig styring av politiet. Regjeringen vil komme tilbake med en omtale av dette arbeidet i forbindelse med fremleggelsen av forslag til statsbudsjett for 2025. Regjeringen har også fremhevet at politiet skal ha de rammebetingelsene som er nødvendige for å løse hele sitt samfunnsoppdrag og være til stede i hele landet.

Økokrim

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre registrerer at statsråden i pressemeldingen om saken omtaler at det er satt av 50 mill. kroner ekstra i årets statsbudsjett for å styrke innsatsen mot økonomisk kriminalitet. Av dette skal 15 mill. kroner gå til å styrke Økokrimsenteret under Økokrim og 30 mill. kroner til å styrke etterforskningen av økonomisk kriminalitet i politidistriktene. Disse medlemmer viser til at Økokrim melder om at de mangler både kompetanse og kapasitet til å kunne ivareta området tilfredsstillende, og at politidistriktene melder om en særdeles presset økonomi og utfordringer på området arbeidslivskriminalitet når det gjelder lovhjemler som gir politiet den myndigheten de trenger. Disse medlemmer viser til at Høyre har fremmet forslag om og fått flertall i Stortinget for å sikre at politiet har tydelige hjemler for deltakelse i kontrollgruppen ved A-krimsentrene. Disse medlemmer forventer at dette følges opp snarest.

Disse medlemmer er kritiske til at Økokrims bedragerienhet legges utenfor Økokrims eksisterende

kontorer – en dyrere og dårligere løsning som innebærer minst ett års forsinkelse.

Tinglysningsplikt og obligatorisk registrering av eierskap i fast eiendom

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, mener at det er viktig å få frem at eiendomsmeglerbransjen mangler virkemidler for å avdekke kriminalitet og hvitvasking. Eiendomsmeglerbransjen bør få tilgang til eierskapsregister, aksjonærregister i sanntid, folkeregisteret og rett til å utveksle informasjon om mistenkelige transaksjoner mellom banker og eiendomsmeglerbransjen.

Flertallet mener mye taler for at en tinglysningsplikt bør innføres.

Flertallet viser til at TV2 denne våren har avslørt hvordan russere med bånd til Putins regime eier hytter med fri sikt ned til den militære flystasjonen på Bardufoss. Flertallet viser også til at Dagens Næringsliv i 2022 kunne avsløre at minst 9 686 eiendommer i Norge har eiere skjult i skatteparadiser. Videre melder Økokrim om at de i løpet av de siste årene har sett en urovekkende utvikling, hvor flere og flere eiendomsmeglere rapporterer inn til dem om saker der det kan være mistanke om hvitvasking. Økokrim har avdekket organiserte kriminelle miljøer som bruker en rekke mellommenn og stråselkaper for å skjule utbytte fra kriminell aktivitet ved å investere pengene i eiendom. Flertallet viser til at Økokrim-sjef Pål Lønseth i artikkelen «Økokrim slår alarm om skjulte eiere: – En åpenbar risiko», publisert på tv2.no 21. mai 2024, uttaler til TV2 at det underliggende problemet er at man ikke har god nok kontroll på hvem som har eiendom i Norge.

Flertallet viser til at Venstre ønsker å innføre en tinglysningsplikt for fast eiendom, da det bidrar til at det er mulig å holde bedre kontroll på hvem som eier og disponerer eiendommer i Norge. Flertallet mener at det er et åpenbart behov for å bedre kontrollen med kjøp og salg av eiendommer i Norge, spesielt i nærhet til skjermingsverdige objekter, militære installasjoner og kritisk infrastruktur.

Flertallet mener ikke at en tinglysningsplikt løser alt, men at en slik plikt er et godt bidrag til å få en bedre oversikt over hvem som disponerer eiendom, spesielt hvis regjeringen setter NSM i stand til å kunne ha systemer som automatisk varsler om at eiendommer de mener er interessante, bytter eier.

Fordi tinglysning ikke vil gi en oversikt over hvem som reelt sett eier en eiendom, mener flertallet at en tinglysningsplikt bør kombineres med andre tiltak. Flertallet mener at en tinglysningsplikt, i kombinasjon med obligatorisk registrering av eierskap i fast eiendom, vil være egnet til å oppnå målet om å styrke den

nasjonale kontrollen av eiendommer. I dag har flere etater ansvaret for ulike registre, slik at opplysningene er spredt hos Kartverket, Brønnøysundregistrene, Skatteetaten og kommunene. Flertallet viser til at både Kartverket og Skatteetaten tidligere har tatt til orde for å samle all eierinformasjon i et komplett eierregister.

Flertallet viser til at Skatteetaten, Brønnøysundregistrene og Kartverket i 2023 fikk i oppdrag å kartlegge myndighetenes mulige bruk av opplysninger om direkte og indirekte eierskap til kontroll over aksjer og eiendom. Av kartleggingen fremkommer det at eierskapsopplysninger er viktige for utførelsen av samfunnsoppdraget til mange offentlige virksomheter. Selv om opplysninger om eierskap finnes i mange kilder, finnes det ikke en oppdatert autorativ kilde i Norge. Kartleggingen viste også at det kan være utfordrende å få oversikt over nødvendige eierskapsopplysninger i tilfeller hvor eierskap er organisert i konsern og ulike kompliserte eierskapsstrukturer, og at utenlandske eiere er vanskelige å identifisere.

Flertallet er enig med regjeringen i at kunnskap om hvem som eier en eiendom, er en nødvendig forutsetning for etterlevelse av sanksjonsregelverket, som nå er høyaktuelt som følge av Russlands angrepskrig mot Ukraina. Flertallet mener derfor at det haster med å innføre både tinglysningsplikt og obligatorisk registrering av eierskap i fast eiendom. Det vil sette politiet i stand til å finne reelle eiere uten langvarige, kompliserte etterforskninger.

Flertallet mener videre at blankoskjøter er problematiske og bør forbyes, fordi slike kjøper undertegnes av selger, mens feltet for kjøper står tomt. Eier er dermed skjult, og kjøpet blir ikke tinglyst. På den måten kan en eiendom gå fra hånd til hånd uten at det blir synlig i offentlige registre. Flertallet viser til at Økokrim i sin temarapport «Blanco-skjøte» fra januar 2023 vurderer det som «sannsynlig» at blankoskjøter misbrukes i hvitvasking. Økokrim mener også at det er en fare for at blankoskjøter kan misbrukes til terrorfinansiering.

Flertallet viser videre til at eiendomsmeglere verken har full folkeregistertilgang eller rett til å utveksle informasjon med banker om mistenkelige forhold. Flertallet viser til at Eiendom Norge i sitt høringsinnspill problematiserer dette. Høringsinstansen skriver følgende:

«Den nye sikkerhetssituasjonen i verden etter invasjonen av Ukraina har gjort regelverket rundt økonomisk kriminalitet i bolig- og eiendomsmarkedet i Norge mye viktigere. Eiendomshandel er utenriks- og sikkerhetspolitikk i praksis.»

Flertallet mener at det også kan være grunn til å se nærmere på hvordan en plikt til å søke tillatelse til kjøp av visse eiendommer kan reguleres, og om det bør være begrensninger i hvem som kan kjøpe eiendom nær viktige militære installasjoner. Flertallet viser til at finske myndigheter gjorde et tilsvarende grep i 2019, da

de innførte en lov om plikt til å søke slik tillatelse ved kjøp av visse eiendommer, som forvaltes av det finske forsvarsdepartementet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil påpeke at regjeringen i Prop. 95 L (2022–2023) om endringer i sikkerhetsloven foreslo, og at Stortinget vedtok, lovendringer i sikkerhetsloven som sikrer rettslig grunnlag for å kunne stoppe eiendomstransaksjoner som kan ha betydning for objekter, eiendommer osv. som kan ha betydning for nasjonal sikkerhet. Denne lovendringen var svært viktig å få på plass.

Disse medlemmer viser videre til at regjeringen varslet flere tiltak i Meld. St. 9 (2022–2023) om nasjonal kontroll og digital motstandskraft, og at regjeringen redegjorde for behovet for en helhetlig og langsiktig tilnærming til nasjonal sikkerhet i hele samfunnet, herunder knyttet til fast eiendom og utenlandsinvesteringer. Disse medlemmer viser til at den nevnte stortingsmeldingen gir strategisk retning og viser hvordan regjeringen ønsker å styrke nasjonal og digital sikkerhet. Meldingen er, og vil bli, fulgt opp gjennom konkrete lovforslag også på dette området.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag om å innføre tinglysningsplikt for fast eiendom.»

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag om å innføre obligatorisk registrering av eierskap i fast eiendom.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag om å innføre et forbud mot blankoskjøter, hvor det vurderes et unntak for utbyggingsprosjekt.»

«Stortinget ber regjeringen utrede en plikt til å søke tillatelse til kjøp av visse eiendommer, herunder om det bør være begrensninger i hvem som kan kjøpe eiendom nær viktige militære installasjoner.»

«Stortinget ber regjeringen utrede om eiendomsmeklere bør gis tilgang til offentlige databaser, herunder folkeregisteret.»

«Stortinget ber regjeringen utrede om eiendomsmeklere bør gis rett til å utveksle informasjon med banker om mistenkelige forhold.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet forutsetter at det i forbindelse med vedtagelsen av tinglysningsplikt foretas en innretning som sikrer at ingen må betale mer dokumentavgift enn med dagens lovgivning.

Hvitvasking

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre har merket seg artikkelen i VG 3. mai 2024 hvor Økokrims leder Pål Lønseth etterlyser lovendring for å bekjempe hvitvasking mer effektivt:

«I dag kan banker stoppe kundeforholdet til bedrifter og personer, uten at den nye banken får vite om årsaken. Lønseth ønsker seg en lovendring for å la bankene dele denne type informasjon mellom seg.»

Disse medlemmer mener det er viktig å prioritere gjennomføringen av EUs nye hvitvaskingsregelverk. Disse rettsaktene utgjør en helhet som har som siktemål å harmonisere arbeidet mot hvitvasking og terrorfinansiering i Europa. Nasjonal gjennomføring av disse rettsaktene bør skje så raskt som mulig.

Disse medlemmer støtter å styrke Enheten for finansiell etterretning ved økokrim. Dette er helt nødvendig for at Økokrim kan håndtere informasjonen de mottar etter hvitvaskingsloven. En styrking må også innebære en tilførsel av spesialisert personell. Disse medlemmer registrerer at det i meldingen brukes begreper som «bedre forutsetninger» og «økt kapasitet» uten at det spesifiseres hva som ligger i dette.

Disse medlemmer vil understreke viktigheten av kvalitet i offentlige registre. Dette er helt avgjørende i arbeidet med å følge opp hvitvaskingsloven. Registerne må ha høy grad av nøyaktighet for å ikke bli en enda større administrativ byrde og for å bli et effektivt verktøy mot hvitvasking og terrorfinansiering. Disse medlemmer mener også at definisjonene av «reelt eierskap» i henholdsvis hvitvaskingsloven og lov om register over reelle rettighetshavere må harmoniseres. De to lovene opererer med forskjellig definisjon på hva som skal regnes som en rettighetshaver.

Disse medlemmer mener at det er behov for å koordinere forventningene fra Finanstilsynet som tilsynsmyndighet og Økokrim som mottaker av informasjon, slik at det er tydeligere krav og forventninger til bankenes arbeid med mistenkelig transaksjon-meldinger, MT-meldinger. Disse medlemmer registrerer at aktørene pålegges å legge inn en rekke slike meldinger av tilsynet samtidig som Økokrim ikke har kapasitet til å håndtere meldingene tilfredsstillende.

Inndragning av utbytte

Komiteens medlemmer fra Høyre og Sosialistisk Venstreparti mener at utviklingen når det gjelder inndragning av utbytte, ikke er tilfredsstillende. Dette har blant annet sammenheng med ressurs-situasjonen i politiet. Politi og påtalemyndighet må settes bedre i stand til å spore og sikre verdier for inndragning. Dette er krevende arbeid som krever ekspertise og ressurser.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at vi vet at profitt er et sentralt motiv for den organiserte kriminaliteten og at inndragning er et viktig verktøy mot den grove, profittmotiverte kriminaliteten. Når vi samtidig vet at inndragningstallene i Norge er på omtrent samme lave nivå i dag som de var for 25 år siden, er det på tide å agere. Disse medlemmer merker seg at regjeringen selv skriver i den foreliggende stortingsmeldingen at inndragningstallene i politidistriktene er vedvarende lave.

Disse medlemmer viser til at professor Jon Petter Rui i en betenkning fra 2014 skriver følgende:

«Det er grunn til å merke seg at antallet høye inndragningskrav har vært marginalt i perioden 2010 til 2014. Særlig gjelder dette saker hvor kravene har vært fra 2 millioner kroner og oppover. Når en holder disse tallene opp mot oversikter over samlede inndragningsbeløp per år, blir det klart at det aller meste av det som utgjør samlet inndragningsbeløp, stammer fra mindre alvorlige saker. Det må også kunne legges til grunn at det må være et meget stort potensiale for inndragning i saker som gjelder grov, profittmotivert kriminalitet.»

Disse medlemmer viser videre til rapporten «Inndragning: en satsing uten resultater? Hva fungerer og hva fungerer ikke?» fra Politihøgskolen fra juli 2023, som det også vises til i stortingsmeldingen. Et av hovedfunnene er at man ikke ser statistisk forbedring for ilagte inndragningskrav fra 2014 og frem til i dag.

Disse medlemmer viser videre til at et av funnene i rapporten er at inndragning i liten grad benyttes i store, profittmotiverte saker, selv om regelverket finnes i dag. Under halvparten av respondentene i undersøkelsen opplever at straffesaker med inndragningspotensial blir fulgt opp. Respondentene forteller også at etterforskning knyttet til pengesporet blir nedprioritert på grunn av liten kapasitet og manglende kunnskap hos både etterforskerne og påtalejuristene. Ifølge undersøkelsen ender det ofte opp med at de kriminelle blir dømt, men at de sitter igjen med mye av utbyttet fordi det ikke har vært omfattet av etterforskningen. Rapporten peker på tre suksesskriterier for å styrke inndragningsarbeidet: prioritering, kompetanse og kapasitet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at Nasjonal faggruppe for finansiell sporsikring i 2019 kartla inndragningsresultatene for norsk politi, mulige årsaker til de lave resultatene og mulige tiltak som kunne bidra til å bedre resultatene. De anbefalte blant annet et inndragningsteam i hvert politidistrikt med en påtalejurist, en etterforsker og en revisor.

Disse medlemmer viser videre til at politidistriktene i 2019 ble pålagt å ansette en inndragningsspesialist innen 21. november 2021. Spesialistene skulle få en nøkkelrolle for å styrke politiet i kampen mot økonomisk kriminalitet. I desember 2022 viste en kartlegging gjort av E24 at kun halvparten av politidistriktene hadde fått på plass en slik spesialist. Kartleggingen viste også at to politidistrikter, med til sammen nær 1 400 ansatte, delte på én spesialiststilling. Inger A. E. Coll, høyskolelektor på Politihøgskolen, som satt i faggruppen som rådet politiet til å opprette egne spesialiststillinger for inndragning, uttalte følgende til E24:

«Forslaget i rapporten vi leverte var et inndragningsteam i hvert politidistrikt, med en påtalejurist, en etterforsker og en revisor. Så har man kun fått én udefinert stilling, som ikke engang er på plass hos alle politidistriktene og har blitt oppdelt hos andre. Det er ikke tilstrekkelig.»

Disse medlemmer viser videre til at ideen om spesialiststillinger for inndragning er alt annet enn ny. Allerede i 1996 slo Inndragningsutvalget (NOU 1996:21 «Mer effektiv inndragning av vinning») fast at det er «behov for spesialiserte etterforskere med særkompetanse om inndragning av utbytte» i politidistriktene.

Disse medlemmer viser til at Venstre i Dokument 8:13 S (2023–2024) foreslo å opprette dedikerte inndragningsteam i hvert politidistrikt, bestående av en jurist, en etterforsker og en revisor. Dette forslaget ble beklageligvis stemt ned av regjeringspartiene, uten nærmere begrunnelse. Disse medlemmer mener at regjeringen i den foreliggende stortingsmeldingen hadde en gyllen anledning til å realisere slike inndragningsteam, og er skuffet over at regjeringen ikke benyttet seg av denne muligheten.

Disse medlemmer stiller seg undrende til at regjeringen i meldingens kapittel 7 påpeker at tverrfaglig kompetanse er et kriterium for suksess, under henvisning til politidistriktenes økonomi- og miljøseksjoner, men at denne erkjennelsen ikke følges opp i meldingens kapittel 13 om inndragning med konkrete tiltak. Disse medlemmer påpeker at regjeringen i meldingen viser til at Straffelovrådet i 2020 utredet spørsmål om endringer i straffeloven for å gjøre inndragning til et mer effektivt virkemiddel for å bekjempe gjengkriminalitet. Rådets hovedkonklusjon var at gjeldende regler i hovedsak ga tilstrekkelige hjemler, og at utfordringene i

stor grad berodde på andre ting enn forhold i lovverket. Det ble blant annet pekt på kunnskap, tradisjon og kultur, manglende ressurser og manglende prioritering.

Disse medlemmer viser til høringsinnspill fra Politiets Fellesforbund, hvor høringsinstansen skriver følgende:

«Regjeringen varsler i meldingen at det skal legges frem forslag til regler om sivilrettslig inndragning i løpet av 2024. Slike regler kan være et godt virkemiddel og det er viktig at disse utformes slik at det bidrar [til] en mer effektiv kriminalitetsbekjempelse. Samtidig må det være nok ansatte og ressurser til faktisk å foreta inndragningene. En mer effektiv inndragning kan forhåpentligvis bidra til bedre kriminalitetsbekjempelse samt redusere belastning på politiet, påtale og domstolene.»

Disse medlemmer viser videre til høringsinnspill fra Finans Norge, hvor høringsinstansen skriver følgende:

«Utviklingen når det gjelder inndragning av utbytte er ikke tilfredsstillende, og har sammenheng med ressurs situasjonen. Politi og påtalemyndighet må settes bedre i stand til å spore og sikre verdier for inndragning. Dette vil ofte være krevende arbeid og kreve ekspertise og ressurser.»

Disse medlemmer viser videre til høringsinnspill fra LO, hvor høringsinstansen skriver følgende:

«LO har i flere år ivret for et lovverk for sivilrettslig inndragning, og vi er glade for at dette arbeidet nå endelig kan komme i gang. Det avgjørende er imidlertid hvordan gode intensjoner omsettes i praksis, om organisering og implementering. Både Riksadvokaten og Politidirektoratet har ved gjentatte anledninger understreket at inndragning skal prioriteres, uten at det har ført til de ønskede endringer. En studie av politiets inndragningsarbeid fra 2023 viser at dagens nivå nærmest er identisk med der vi var for 25 år siden. Den viser også at etterforskning knyttet til pengesporet svært ofte blir nedprioritert, ikke fordi dagens regelverk er dårlig, men fordi eksisterende hjemler ikke brukes. Det henger sammen med liten kapasitet og manglende kunnskap, både hos etterforskerne og påtalejuristene.»

Selv om disse medlemmer støtter regjeringens forslag om å utarbeide et forslag til regler om sivilrettslig inndragning, utrede øvrige forslag til forenklinger i regelverket og vurdere behovet for endringer i foreldelsesreglene, mener disse medlemmer at regjeringen ikke adresserer en av hovedutfordringene på inndragningsfeltet, nemlig at politidistriktene verken har nødvendig kompetanse eller kapasitet til å forfølge inndragningsspor i straffesaker hvor inndragning kan være aktuelt. Det kan etter disse medlemmers syn løses ved å sørge for at dedikert, spesialisert og tverrfaglig sammensatt personell, som kan jobbe kontinuerlig med inndragnings spørsmål, er på plass i samtlige politidistrikter.

Tiltak – forbrukere og arbeidstakere

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre mener bevisste arbeidstakere og forbrukere er førstelinjen i kampen mot svart økonomi og kriminalitet. Handlehvit, Spleiselaget og Medbyggerne er eksempler på offensive kampanjer og nettsider som man med fordel kan ha mer av.

Disse medlemmer mener teknologien gir nye muligheter for å bygge en moderne og transparent økonomi. I den forbindelse merker disse medlemmer seg at flere europeiske land har innført krav om QR-kode på fakturaene. Spania, Portugal og Slovakia vektlegger at tiltaket skal bidra til bekjempelse av skatteunndragelse, mens Sveits trekker frem effektivitetshensyn og opplyser at formålet med kravet er økt standardisering og harmonisering av transaksjoner. Samtlige av de nevnte landene melder om positive erfaringer.

Disse medlemmer registrerer at når man i Spania skanner QR-koden, blir informasjonen om fakturaen rapportert til skattemyndighetene. QR-koden er koblet sammen med den underliggende fakturaen. Skanning av koden sikrer fakturaens sporbarhet, hindrer falske fakturaer og forenkler etterfølgende kontroll dersom skattemyndighetene oppdager uregelmessigheter. Disse medlemmer mener Norge i denne sammenheng kan ta lærdom av våre europeiske naboland.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede en fakturaordning med QR-kode etter inspirasjon fra andre europeiske land og komme tilbake til Stortinget senest innen revidert nasjonalbudsjett for 2025.»

Kontanter – sedler

Komiteens medlemmer fra Høyre og Sosialistisk Venstreparti merker seg at tusenlappen har liten praktisk betydning i folks hverdag, men bidrar til at det blir langt enklere å frakte, betale og smugle store pengebeløp på liten plass. Kontanter er en av de sentrale brikkene i den svarte økonomien. Seddelen med høyeste valør er det største problemet.

Disse medlemmer slutter seg til uttalelsen fra Økokrimsjef Pål Lønseth til TV2 6. mars 2024 om at «[d]et er få i dagens samfunn som har et legalt behov for å bruke tusenlapper». Disse medlemmer er videre kjent med at det hvert år fraktes nesten ti milliarder kroner i kontanter ut av Norge. Det antas at en stor andel av summen er fra hvitvasking eller utbytte fra andre kriminelle handlinger. Det er behov for å stramme inn.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede en avskaffing av tusenlappen som kontantenhet og komme tilbake til Stortinget innen revidert nasjonalbudsjett for 2025.»

Transport av penger ut av landet

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet merker seg at pengestrømmen ut fra Gardermoen er stor. Man kan ta med seg valuta verdt 25 000 kroner inn eller ut av landet uten å deklare. Dersom man tar med seg mer, skal man fremlegge og deklare disse for tolletaten, og deklarerer skjær gjennom eget fysisk skjema. I EU er beløpsgrensen 10 000 EUR. Disse medlemmer merker seg at den norske beløpsgrensen er lavere enn i EU, og at dette kan bety at folk feilaktig tar med seg mer enn hva man ved norske grenseoverganger tillater – uten å deklare. Disse medlemmer merker seg anbefalingen fra Økokrim om at det bør innføres krav om forhåndsdeklarasjon av større beløp, samt at deklareringskjemaet bør gjøres digitalt og inkludere opplysninger om pengenes opprinnelse. Da vil muligheten til å forberede og gjennomføre kontroller bli langt bedre.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen stille krav om elektronisk forhåndsdeklarasjon av større pengeverdier som skal fraktes inn og ut av landet, samt innføre krav om å opplyse om pengenes opprinnelse, og komme tilbake til Stortinget om dette innen revidert nasjonalbudsjett for 2025.»

Foretaksstraff

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre mener det er positivt at regjeringen vil vurdere om forelegg mot foretak i større grad bør begrunnes og offentliggjøres. Disse medlemmer mener dette vil styrke den allmennpreventive effekten. Disse medlemmer vil anmode regjeringen om å komme så raskt som mulig til Stortinget med forslag som vil sikre større grad av offentliggjøring av forelegg mot foretak.

Disse medlemmer mener det bør opprettes et nasjonalt register over foretak med dommer og administrative sanksjoner mot seg. Disse medlemmer viser til at LO har spilt dette inn til komiteens behandling med begrunnelse om at dagens situasjon gjør at forbrukere, offentlige innkjøpere og arbeidssøkere ikke har tilstrekkelige muligheter til å velge bort kriminelle og useriøse aktører. Det gjør at kriminelle aktører kan bevege seg fra offer til offer, kommune til kommune og fra region til region med den samme kriminelle framgangsmåten.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere og fremme forslag om å opprette et nasjonalt register over foretak med dommer og administrative sanksjoner mot seg.»

ID-forvaltning

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre vil understreke behovet for en god ID-forvaltning. Helhetlig nasjonal identitetsforvaltning er viktig for å redusere den økonomiske kriminaliteten. Arbeidet med å utstede nasjonale ID-kort til utenlandske statsborgere med identitetsnummer i Folkeregisteret må følges opp og prioriteres. HMS-kort i byggenæringen er et viktig tiltak mot sosial dumping og for å sikre gode arbeids- og lønnsvilkår i bransjen. HMS-kortene er personlige, og det bør sikres at HMS-kort kobles opp mot nasjonalt ID-kort, nå som ID-kort skal utvides til også å omfatte utenlandske statsborgere i løpet av 2024.

Åpenhet og kvalitet i offentlige registre

Komiteens medlem fra Venstre deler regjeringens syn om at åpenhet er en viktig verdi i samfunnet. Dette medlem viser til at Venstre i Dokument 8:11 S (2023–2024) fremmet en rekke forslag med mål om å sikre mer åpenhet i offentlige organer, og at regjeringen stemte ned majoriteten av disse forslagene, blant annet med den begrunnelse at man allerede har gode systemer som ivaretar åpenhet. Dette medlem ønsker å påpeke at det hjelper pent lite med flotte verdsettninger dersom de ikke følges opp med konkrete politiske handlinger.

Dette medlem viser i den forbindelse til at en rekke høringsinstanser mener at stortingsmeldingen inneholder få konkrete tiltak. Dette medlem viser til høringsinnspill fra Politiets Fellesforbund, som skriver følgende:

«Det er knapt noen tiltak i meldingen som vil medføre effekt eller forbedre situasjonen. Stort sett handler tiltakene om å utrede, vurdere, følge opp og videreføre.»

Aksjonærregister i sanntid

Komiteens medlem fra Venstre viser til at det 16. juni 2014 ble vedtatt i Stortinget å utarbeide et oppdatert aksjonærregister i sanntid. Dette registeret skulle sikre åpenhet om eiere i aksjeselskap, jf. vedtak nr. 496 (2013–2014), som lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere en offentlig løsning med informasjon om eiere av aksjeselskaper som sikrer større åpenhet, med etablering i løpet av 2015.»

Et slikt aksjonærregister vil etter dette medlems syn gi nødvendig kunnskap om makt og eierforhold i norsk næringsliv. Med et slikt register vil man til enhver

tid kunne se hvem som har eierinteresser i selskapene. Dette medlem viser til at både Brønnøysundregistrene og Skatteetaten gjennom årene har lagt fram konkrete forslag til hvordan registeret kan opprettes og oppdateres.

Dette medlem viser til at Venstres forslag om å raskest mulig få på plass et oppdatert aksjonærregister i sanntid, fremsatt i Dokument 8:11 S (2023–2024), fikk flertall og resulterte i Vedtak nr. 521 (2023–2024).

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre er enige med regjeringen i at bedre oversikt over og løsninger for tilgang til opplysninger i aksjer vil kunne bidra til både å forebygge og avdekke økonomisk kriminalitet, samt å ivareta nasjonal sikkerhet, i tillegg til å ha stor verdi på andre samfunnsområder. Disse medlemmer registrerer at regjeringen i meldingen skriver at de vil ferdiggjøre igangsatt arbeid med å vurdere regulering av innsyn i og offentlighet om aksjeeieropplysninger, og venter utålmodig på at dette arbeidet blir slutført.

Register over reelle rettighetshavere

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre mener at det raskest mulig må på plass et fullverdig register over reelle rettighetshavere. Et fullgodt register vil gjøre det vanskeligere å skjule hvem som reelt sett har kontroll over og eierskap i en virksomhet. Intensjonen i EU-hvitvaskingsdirektivene som pålegger Norge og EU-landene å etablere et register over reelt eierskap, er at registeret skal være et sentralt verktøy i kampen mot hvitvasking og terrorfinansiering.

Disse medlemmer viser til at Venstres forslag om å raskest mulig få slutført arbeidet med et utvidet register over reelle rettighetshavere, fremsatt i Dokument 8:11 S (2023–2024), fikk flertall og resulterte i Vedtak nr. 522 (2023–2024).

Disse medlemmer viser til at Brønnøysundregistrene i et brev datert 18. oktober 2021 informerte Nærings- og fiskeridepartementet, som er ansvarlig for opprettelsen av registeret over reelle rettighetshavere, om prosjektets framdrift. Brønnøysundregistrene beskrev tre faser som er nødvendige for å få på plass et fullverdig register. Fase 1 er en minimumsløsning som ville ha gitt et ganske verdiløst register som mangler viktig informasjon, og der risikoen for feil data er stor. Fase 1 mangler en løsning for flere sentrale rettighetshavere, som virksomheter på børs, norske avdelinger av utenlandske foretak (NUF), stiftelser og utenlandske trustere. Det mangler også et system for å melde om uoverensstemmelser eller illegge pålegg eller tvangsmulkt. Det skal utvikles under fase 2 og 3. Disse medlemmer viser til at regjeringen i Prop. 74 LS (2023–2024) melder

at en «basisløsning» for registeret var teknisk klart til å bli rullet ut ved årsskiftet 2022/2023.

Disse medlemmer viser til at evalueringer som er gjennomført av lignende registre i andre land, som Storbritannia, viser at hovedutfordringen er kvaliteten på informasjonen som registreres. Det er derfor avgjørende for kvaliteten på dataene i registeret at man får et system som fanger opp og retter feil.

Disse medlemmer viser videre til at registeret over reelle rettighetshavere, som ble satt i drift 1. januar 2023, vil ikke i seg selv gi full innsikt. Man må for eksempel direkte eller indirekte eie mer enn 25 pst. av eierandelene i det registreringspliktige selskapet eller kunne stemme for mer enn 25 pst. av stemmerettighetene. Disse medlemmer mener at det er grunn til å se nærmere på disse terskelverdiene.

Disse medlemmer finner grunn til å påpeke at det å ferdigutvikle fase 2 og 3 i seg selv er å anse som en minimumsløsning for å oppfylle kravene i forskriften til lov om register over reelle rettighetshavere, jf. merknadene fra en samlet finanskomité i Innst. 143 L (2018–2019). I innstillingen vises det til at terskelverdiene tilsvare eierskaps- og stemmerettstærskelen på «mer enn 25 pst.» i EU-direktivet. Direktivet åpner imidlertid eksplisitt for at medlemsland kan velge en lavere terskel i sin definisjon av reell rettighetshaver. I merknadene viser finanskomiteen blant annet til at

«erfaringene fra registeret i Storbritannia viser at nærmere ett av ti selskaper (8,7 pst.) ikke lister én eneste rettighetshaver i 2017, fordi ingen av eierne hadde en eierskaps- eller stemmerettsandel på mer enn 25 pst.».

Finanskomiteen ber derfor departementet

«følge med på utviklingen internasjonalt i bruken av terskelverdier og sikre at Norges terskelverdi er i tråd med Norge som et foregangsland for åpenhet, og så lav som mulig».

Disse medlemmer viser til at EU-domstolen 22. november 2022 avsa en dom som har skapt utfordringer for videreutviklingen av registeret over reelle rettighetshavere, jf. sak C-37/20 og C-601/20. I dommen slås det fast at et register som inneholder denne typen personopplysninger, ikke kan gjøres tilgjengelig for allmennheten uten nærmere vilkår. I fjerde hvitvaskingsdirektiv var regelen slik at informasjonen i registeret skulle være tilgjengelig for kompetente myndigheter/enheter for finansiell etterretning og rapporteringspliktige, samt for personer eller organisasjoner som har legitim interesse i informasjonen, typisk journalister. I femte hvitvaskingsdirektiv ble dette endret til at enhver skulle gis slik tilgang, uten noe krav om legitim interesse. Det er denne endringen som ble kjent ugyldig av EU-domstolen, fordi domstolen mente den var i strid med retten til privatliv og beskyttelse av personopplysning-

ger. EU-domstolen mener at tilgangen som gis etter femte hvitvaskingsdirektiv, utgjør et «alvorlig inngrep» i rettighetene, fordi den gjør det mulig å tegne en profil som inneholder visse personlige opplysninger av mer eller mindre omfattende karakter, avhengig av det nasjonale regelverket og de konkrete omstendighetene. Tilgangen muliggjør også at personer kan søke opplysninger om noens økonomiske og materielle situasjon av årsaker som ikke har med direktivets formål å gjøre. Mulighetene for misbruk av informasjon forsterkes av at informasjonen kan lagres og spres videre, noe som gjør det vanskelig for de registrerte personene å beskytte seg mot misbruk av opplysningene.

Disse medlemmer viser til at regjeringen i stortingsmeldingen viser til at norske myndigheter derfor har måttet vurdere betydningen av denne avgjørelsen for regelverket i Norge. Regjeringen viser videre til at Finansdepartementet i desember 2023 sendte på høring forslag til endringer i reglene om tilgang til opplysninger i register over reelle rettighetshavere. Finansdepartementet foreslår her å gi innsyn for relevante myndigheter og enheter for finansiell etterretning, samt rapporteringspliktige etter hvitvaskingsloven, da EU-domstolens avgjørelse ikke omhandler disse gruppene.

Disse medlemmer viser til at nåværende § 11 gir «enhver» tilgang til registrerte opplysninger, unntatt fødselsnummer og D-nummer. I bestemmelsens andre ledd er det gitt hjemmel til å gi forskrift om unntak fra innsyn i enkelttilfeller under ekstraordinære omstendigheter. Forskriftshjemmelen er ment å være en snever unntakshjemmel som forutsetter konkrete vurderinger i den enkelte sak, jf. Prop. 109 L (2017–2018) side 36. Den foreslåtte endringen består i å endre lovens § 11 om tilgang til registrerte opplysninger, slik at den gir innsynsrett for rapporteringspliktige etter hvitvaskingsloven og offentlige myndigheter. I tillegg foreslås det å gi innsynsrett til media, sivilsamfunnsorganisasjoner og høyere utdanningsinstitusjoner. Videre foreslår departementet en forskriftshjemmel til å regulere innsyn for øvrige.

Disse medlemmer viser videre til at eiendomssektoren ifølge politiets trusselvurdering er attraktiv for kriminelle. Disse medlemmer viser til at Eiendom Norge i sitt høringsinnspill skriver:

«Eiendom er også attraktiv for stater som ønsker å skade Norges interesser, noe TV2s avsløringer av russiske myndighetspersoners kjøp av hytter med utsikt til militærflyplassen i Bardufoss og russeres kjøp av eiendom med utsikt til Haakonvern marinbase tilsier.»

Disse medlemmer merker seg at høringsinstansen påpeker at man i registeret ikke har fått tilgang til å søke på personnummer og D-nummer. Disse medlemmer viser til at den foreslåtte endringen i loven om register over reelle rettighetshavere kan gjøre

det mindre problematisk å gi tilgang til slik informasjon, da informasjonen ikke vil bli tilgjengelig for «enhver». Om en slik tilgang eventuelt skal gis, må det etter disse medlemmers syn i så fall utredes nøye, og retten til informasjon må veies opp mot retten til privatliv og beskyttelse av personopplysninger.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede om det i registeret for reelle rettighetshavere til virksomheter også bør gis tilgang til personnummer og D-nummer, herunder om tilgang til slik informasjon er forenlig med retten til privatliv og beskyttelse av personopplysninger.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre og Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen stille krav om elektronisk forhåndsdeklarasjon av større pengeverdier som skal fraktes inn og ut av landet, samt innføre krav om å opplyse om pengenes opprinnelse, og komme tilbake til Stortinget om dette innen revidert nasjonalbudsjett for 2025.

Forslag fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen utrede en fakturaordning med QR-kode etter inspirasjon fra andre europeiske land, og komme tilbake til Stortinget senest innen revidert nasjonalbudsjett for 2025.

Forslag fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag om å innføre tinglysningsplikt for fast eiendom.

Forslag fra Høyre og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen utrede en avskaffing av tusenlappen som kontantenhet og komme tilbake til Stortinget innen revidert nasjonalbudsjett for 2025.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen vurdere og fremme forslag om å opprette et nasjonalt register over foretak med dommer og administrative sanksjoner mot seg.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen utrede om det i registeret for reelle rettighetshavere til virksomheter også bør gis tilgang til personnummer og D-nummer, herunder om tilgang til slik informasjon er forenlig med retten til privatliv og beskyttelse av personopplysninger.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen opprette et nytt politirullevalg hvor målet er en bred politisk forankring av hva politiets rolle er og skal være fremover, og hvilke oppgaver politiet skal utføre og eventuelt fritas for.

II

Stortinget ber regjeringen legge til rette for flerårige planer for politiet og komme tilbake i statsbudsjettet for 2025 med forslag om hvordan dette skal gjennomføres.

III

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag om å innføre obligatorisk registrering av eierskap i fast eiendom.

IV

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag om å innføre et forbud mot blankoskjøter, hvor det vurderes et unntak for utbyggingsprosjekt.

V

Stortinget ber regjeringen utrede en plikt til å søke tillatelse til kjøp av visse eiendommer, herunder om det bør være begrensninger i hvem som kan kjøpe eiendom nær viktige militære installasjoner.

VI

Stortinget ber regjeringen utrede om eiendomsmeglere bør gis tilgang til offentlige databaser, herunder folkeregisteret.

VII

Stortinget ber regjeringen utrede om eiendomsmeglere bør gis rett til å utveksle informasjon med banker om mistenkelige forhold.

Oslo, i justiskomiteen, den 4. juni 2024

Helge André Njåstad

leder og ordfører

